כל התדיר א) מחבירו קודם את חבירו ב) התמידין קודמין למוספין ג) מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח מוספי ר"ח קודמין למוספי ר"ה ד) שנאמר 1 מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו א] את אלה: **גמ'** מנא לן מנא לן כדקאמר טעמא מלבד עולת הבקר ב] דילמא תמידין הן דקדמו למוספין משום דתדירי מוספין למוספין מנ"ל א"ר אילעא דאמר קרא 2 כאלה תעשו ליום שבעת ימים אלה כאלה והאי מיבעי ליה לגופיה א"כ ניכתוב אלה תעשו ליום אי כתב אלה תעשו ליום שבעת הימים ה"א אלה לשבעת הימים (אין מידי אחרינא לא) ליום כתיב ואכתי אימא אלה ליום אבל שאר יומי לא ידענא כמה אמר קרא תעשו שיהו כל העשיות שוות ה) אביי אמר מגופה דקרא אם כן לימא קרא מלבד עולת הבקר ותישתוק אשר לעולת התמיד ל"ל למימר דהך דתדירא תיקדום: **מתני'** ו) כל המקודש מחבירו קודם את חבירו ט ג) דם החטאת קודם לדם העולה מפני שהוא מרצה איברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהוא ג] כליל לאישים חטאת קודמת לאשם מפני שדמה ניתן לד' ד] קרנות על היסוד י) אשם קודם לתודה ואיל נזיר מפני שהוא קדשי קדשים תודה ואיל נזיר קודמים לשלמים מפני שהן נאכלין ליום אחד וטעונין לחם ז) השלמים קודמין לבכור מפני שהן טעונין מתן ד' [וסמיכה] ונסכים ותנופות חזה ושוק הבכור קודם למעשר מפני שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים המעשר קודם לעופות מפני שהוא זבח ויש בו קודש ה] קדשים דמו ואימוריו העופות קודמין למנחות מפני שהן מיני דמים ה) מנחת חוטא קודם ו] למנחת נדבה מפני שהוא בא על חטא ז] י) חטאת העוף קודמת לעולת העוף וכן בהקדישה:

כל התדיר. שבת תדירה מר"ח וכן כולם: **מלבד עולת הבקר.** העשויה כבר משמע אלמא תמידין קדמי למוספין: **גמ' משום דתדירי.** דתמיד בכל יום הילכך חשיב תדירתא ח] דידיה: **כאלה תעשו וגו'.** בתר ההוא קרא דמלבד עולת הבקר תעשו את אלה כתיב כאלה תעשו משמע כסדר שאמרתי לך כאלה ט] של מעלה כשם י] שהתדיר קודם כך סדר המוספין שאם יום שיש ב' מוספין כגון בשבת שבתוך הרגל יהא התדיר קודם: **לגופיה.** להטעין מוסף לז' הימים דמקרא קמא יום ראשון הוא דנפקא לן: **אי כתב אלה כו'.** לשון קושיא הוא: **אלה לשבעת הימים.** אותן שבעה כבשים האמורין בענין יתחלקו לשבעת הימים: **אלה ליום.** ליום ראשון והדר כתיב ז' ימים אשה יא] ריח ניחוח לה' ולא ידענא כמה להכי איצטריך כאלה דעל כרחך מהשתא תוקים תעשו ליום אשאר יומי: **מגופיה דקרא.** דמלבד עולת הבקר שמעי' דמוספין תדירין יקדמו: **אשר לעולת התמיד ל"ל.** פשיטא דעולת הבקר עולת התמיד היא אלא תלה לך טעם הקדמתה בתדירות כדי שתלמוד לשאר תדירין שיקדימו יב] דמשום היא גופא ל"ל לפרושי טעמא: **מתני' כל המקודש מחבירו.** שיש בו צד ריבוי קדושה ממנו: **דם חטאת קודם לדם העולה.** אם שניהן שחוטין ועומדין ליזרק: **שהוא מרצה.** מכפר על חייבי כריתות הצריך ריצוי גדול: **איברי עולה קודמין.** בהקטרתן לאימורי חטאת אם נזרקו דמי שניהן: **מפני שהוא כולה** יג] **כליל.** ולד ריבוי קדושה הוא זה למזבח: **על ד' קרנות.** ואשם ב' מתנות שהן ד' ולא על הקרנות: **ועל היסוד.** שפיכת שירים ובאשם לא מצינו שנאמרו יד]: **מתן ארבע.** ב' מתנות שהן ד' ובכור אינו טו] אלא מתנה אחת ואינו טעון סמיכה ונסכים כדאמרינן במנחות בפ' שתי מדות (דף ל:) כל הקרבנות כו': **מפני שהוא מין זבח.** זביחת סכין ועוף במליקה וזבחים חשיבי מפני שמלותן מרובה שכל הקרבנות באין מהן: **ויש בו קדשי קדשים.** לחלק גבוה ב' דברים דמו (ואיבריו) ואימוריו מה שאין כן בחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה וכיון דקדמה לחטאת העוף כל שכן לעולת העוף דהא חטאת העוף קודמת לעולת העוף כדקתני ואזיל: **שהן מיני דמים** טז]. כפרתן מרובה: **שהוא** יז] **בא על חטא.** והיינו קדושתו דמכפרת: **חטאת העוף קודמת לעולת העוף.** מקראי נפקא לן בגמרא [ל.]: **וכן בהקדישה.** כשהוא מפרש יח] את קינו קורא שם לחטאת תחילה:

כל התדיר. שנאמר מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד. תימה דבפרק תמיד נשחט (פסחים דף נח:) אמרינן מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד יט] שנאמר העולה עולה ראשונה ל"ל תיפוק לי מהכא וכי תימא דההוא לנדרים ונדבות והאי למוספין דמוספין כ] קבוע להם זמן ונדרים ונדבות אפשר בכל יום ותדיר הא בפרק התכלת (מנחות דף מט.) מייתי בהדיא קרא דהעולה אמתני' דהתמידין אין מעכבין את המוספין דקאמר ה"ד אי דלית ליה [ולקדם] והתניא מנין שלא יהא דבר כו' ועוד קשה טפי בסוף הגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) דריש מדכתיב מלבד איל הכפורים מכלל דכסף ברישא ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבוקר מכלל דמוספין ברישא והתניא מנין שלא יהא דבר כו' הוה ליה למיפרך ממתני' דהכא דאדרבה דדריש מדכתיב מלבד עולת הבוקר מכלל דתמידין קודמין וליכא למימר נמי דאיצטריך קרא דהכא לציבור שאין להם תמידים ומוספין אלא כדי אחד מהם דמתני' לאו בכי האי גוונא איירי דומיא דסיפא דקתני דם חטאת קודם לדם עולה וליכא למימר דחד למצוה וחד לעכב דעיכובא ליכא כדאמר בפ' התכלת (מנחות דף מט.) וי"ל דהעולה עולה ראשונה להקדמת הקטרה דבהקטרה איירי וקרא דהכא להקדמת שחיטה דתעשו את אלה בעשייה דדם [איירי] כא] והשתא ניחא דמייתי כב] דרבא בפרק התכלת (שם) למימר דאפי' בהקטרה דלא תנן תמיד של שחר קודם א"נ משום כג] דלשון שלא יהא דבר קודם משמע טפי עיכובא אתיא טפי מן משנה והשתא ניחא דלא מייתי בהגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) ממתני' לאוכוחי על מלבד איל הכפורים דלא הוי כסף ברישא לעולם כסף ברישא כיון דכתיב כסף קודם ואחר כך איל אבל הכא איירי בעשיית הדם וה"ק קרא מלבד עולת הבוקר שעשיתם כבר עבודת הדם תעשו את אלה אבל הקטרה דכתיב מקמי קרא דמלבד עולת הבוקר תהיה קודם התמיד דכולהו קראי דקמיה בהקטרה משתעי דהא כתיב בהו אשה ריח והכי איצטריך לאתויי מהעולה דאע"ג דהקטרת כד] דמוספין כתיבי מקמי עולת הבקר הקטרת תמיד קודמת להן ה"נ הכא אע"ג דכסף כתיב מקמי מלבד איל הכפורים יכול להיות דאיל קודם מיהו קשה דקראי דקמי מלבד עולת הבוקר בעבודת דם [נמי] איירי כדכתיב לעיל מיניה ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם וכפרה בדם היא ועוד אמאי לא גמרינן הקטרה ודם מהדדי ומפרש ה"ר חיים דקרא דהעולה איצטריך לאביתין דמכל התדיר לא אתי דבכל יום איתנהו כתמיד וכן מוכח ביומא בפרק אמר להם הממונה (דף [לג:] לד.) דקאמר איברים קודמין למנחה דתניא מנין שלא יהא דבר כו' ואמר רבא כו' ובמנחת חביתים איירי דאי במנחת נסכים תיפוק לי מדכתיב עולה ומנחה וקרא דהכא איצטריך ללמד על כל התדירין שקודמין מיהו אין מרויח כלל בזה יותר משאם נאמר דאיצטריך העולה לנדרים ונדבות ויש לתמוה אמאי לא נפקא לן דתמידים קודמין למוספין מדכתיב בתמיד בבקר ויוקדם דבר שנאמר בו בבוקר למוסף שכתב בו ביום דמשמע בעילומו של יום כדדרשינן [התם] (ג"ז שם) ביום לאחר ואמרינן נמי (פסחים דף נח.) מוספין בשש ואז אינו בקר והיינו יכולין לדחוק ולומר דאי לאו קרא דהעולה היינו מאחרין הקטרת תמיד עד אחר הקטרת המוסף כדמשמע בהגוזל קמא (ב"ק ד' קיא.) מדכתיב מלבד ותעשה בבוקר הוה מוקמינא לעבודת הדם אבל עדיין קשה כיון דכתיב העולה לאפוקי מההיא סברא ל"ל קרא דמלבד לאשמועי' דתמידין קודמין למוספין לעבודת הדם תיפוק ליה מדכתיב בתמיד בבוקר ובמוספין ביום: **מנא לן בדקתני טעמא.** הכא ניחא שהטעם מפורש במשנה אבל בשמעתא קמייתא דמגילה (דף ג.) קשה דקאמר מנ"ל כדבעינן למימר קמן חכמים הקילו כו' ומה בכך אטו מש"ה לית ליה למיבעי מנ"ל מאחר שאותו הטעם אינו מפורש במשנה: כה] **אשם קודם לתודה ואיל נזיר מפני שהוא קדשי קדשים.** הא דלא קאמר טעמא מפני שהוא מרצה משום דאיכא אשם נזיר ואשם מצורע דאין באין לכפר אלא להכשיר כדאמר בפ"ק דמנחות (ד' ד:) ומיהו גבי חטאת קאמר טעמא דמרצה אע"ג דאיכא נמי חטאת נזיר וחטאת מצורע דאין באין לכפר אלא להכשיר כדקאמר לעיל בפ"ק (דף ט:) הני עולות ניהו כו] ויש לומר דלא סגי ליה בטעמא דמרצה משום דתודה ואיל נזיר מקודשין דטעונין לחם כדאמר בגמ': **מעשר קודם לעופות מפני שהוא מין זבח ויש בו קדשי קדשים דמו ואימוריו.** מה שאין כן בחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה כז] וכיון דקדמה לחטאת העוף כל שכן לעולת העוף דהא חטאת העוף קודמת לעולת העוף כדקתני ואזיל כך פירש בקונטרס והאי טעמא ניחא בדם אבל אימורי מעשר דקדמי לעולת העוף מאי טעמא דאכולה מילתא קאמר דקודמים כדמוכח בגמרא ושמא באימורין סגי בטעמא דמין זבח:

מסורת הש"ס

א) הוריות יב: עי' ברכות נא פסחים קיד. סוכה נד נה מגילה כט לקמן צ ירוש' ברכות פ"ח ה"א, יומא פ"ב ה"ב, שקלים פ"ח ה"ד, סוכה פ"ה סה"ו, תענית פ"ד ה"ג, נזיר פ"ז סה"א, ב) [לקמן ל:], ג) [שם לא.], ד) עי' ירוש' סוטה פ"א ה"ג, ה) [הוריות יב: ע"ש], ו) [שם] ע"ל פא:, ז) [לעיל יא:]

גליון הש"ס

במשנה דם החטאת קודם לדם עולה. עי' לעיל דף ז ע"ב ובתוס' ד"ה ריצה:

שינויי נוסחאות

א] תיבות תעשו את אלה ליתא בכת"י (ש"נ במשניות). וכן גר' מרש"י ותוס': ב] נ"א הכי קא אמרינן דילמא כו' (כי"צ): ג] שהן (כתה"י): ד] על ד' קרנות ועל היסוד כצ"ל (ש"מ. וכ"ה בכתה"י וברש"י): ה] צ"ל קדשי קדשים (*ש"מ): ו] קודמת כו' שהיא באה כצ"ל (כתה"י וש"מ): ז] בש"מ נוסף חטאת בהמה קודם לעולת בהמה חטאת העוף כו'. ועי' בה"ז ודק"ס דע"ז קאי התוס' לקמן צ' ע"א ד"ה חטאת בהמה (שגרסו כן במשנה). ובאמת בד"ו נדפס תוס' הנ"ל בסוף המשנה ורק בד"ח העתיקוהו ממקומו עפ"י לד האחר בבה"ז יעו"ש. ועי' דק"ס שמלא בשני כת"י שכתוב נוסח זה לקמן אחר תיבות לעולת העוף, וליתא שם וכן בהקדישה. (מובא כ"ז בש"נ שבמשניות): ח] צ"ל תדירות (ש"מ, כי"פ): ט] צ"ל באלה (שמכ"י): י] תיבת כשם נמחק (כתה"י, ש"מ, וצ"ק): יא] צ"ל לחם אשה (ש"מ, כתה"י): יב] שיקדמו (כתה"י): יג] תיבת כולה נמחק (ש"מ). ובכי"י מפני שכולה כליל: יד] שנאמר בו יסוד כצ"ל (בה"ז וצ"ק): טו] אינו טעון אלא (ש"מ): טז] דמים, ומיני דמים כפרתן וכו' כצ"ל (כתה"י וש"מ): יז] שהיא באה על חטא והיינו קדושתה כצ"ל (כתה"י וש"מ): יח] צ"ל מפריש (כתה"י וש"מ): יט] לתמיד של שחר כצ"ל (צ"ק): כ] וצריכי דמוספין כו' כצ"ל (ש"מ): כא] דסתם עשיות היינו עבודת הדם שהוא עיקר הכפרה (כ"כ בתוס' הרא"ש ביומא): כב] צ"ל דמייתי בפרק התכלת האי קרא דהעולה למימר וכו' (צ"ק): כג] משום דס"ד דהמקשה שהוא מעכב הילכך פריך מברייתא דלשון שלא יהא דבר קודם משמע טפי עיכובא מלישנא דמתניתין והשתא ניחא כו' כצ"ל (צ"ק): כד] דהקטרה דמוספין כתיבא מקמי מלבד עולת וכו' כצ"ל (שמכ"י): כה] כאן שייך תוד"ה דם חטאת המובא בריש ע"ב. וכ"ה בד"ו: כו] ניניהו אלא ע"כ שם חטאת מרצה ה"נ שם אשם מרצה וי"ל כצ"ל (ש"מ): כז] בש"מ נוסף וא"ת תינח חטאת העוף עולת העוף מאי איכא למימר דהיא כולה כליל וא"כ למה יקדים מעשר ממנה י"ל כיון דקדמה כו'. (ול"ע דברש"י אינו. ואולי כוון רק לבאר ולא להגיה):

שיטה מקובצת

בדקאמר טעמא. נ"ב ומתמהינן מנלן כדקתני טעמא מלבד וכו'. (מספר ישן. ב"ש): חטאת קודמת לאשם כו'. פ"ה ואשם שתי מתנות שהן ארבע ועל היסוד שפיכת שיריים, ובאשם לא מצינו שנאמרו. וקשה דהא לעיל פרק ב"ש (דף נג.) מוכח בהדיא דאשם טעון שפיכת שיריים ליסוד. וכ"ת דלא נאמרו ר"ל לא נאמרו בהדיא, מה בכך מ"מ איתנהו ביה, מה לי אי אתיא מדרשה או דכתיבה ביה בהדיא, הא לא קפיד אלא על מאי דיש בזה טפי מבזה. לכך נראה דלא יהיב טעמא למילתיה אלא מדמה ניתן על הקרנות אבל על היסוד איתיה נמי באשם. וא"ת א"כ אמאי אמר על היסוד כיון דאיתיה באשם. י"ל דה"ק חטאת מקודשת מאשם מפני שדמה ניתן על הקרנות וג"כ הוא טעון שפיכת שיריים כמו אשם, שלא תאמר כשם שחטאת קודם לאשם מפני שדמה ניתן על הקרנות כך נמי אשם מקודש מחטאת מפני שהוא טעון שפיכת שיריים ליסוד, לכך קאמר ועל היסוד שטעון שפיכת שיריים על היסוד כמו אשם. אבל אין לומר מפני שהוא מרצה כדלעיל גבי עולה, מפני שאשם נמי מרצה. כך נראה למורי ז"ל: **חטאת** קודמת לאשם מפני שדמה ניתן כו'. תימה אמאי לא קאמר חטאת קודמת לאשם שכן מרצה כדאמרינן לגבי עולה. וי"ל דאשם נמי מרצה אחייבי לאוין אבל עולה אינה מרצה אלא על חייבי עשה בלבד (הר"פ ז"ל. ב"ש): **ונאכל** לכהנים. פי' ומעשר בהמה נאכל לכל אדם (מספר ישן. ב"ש): **העופות** קודמין למנחות. עי' תוספות מנחות דף מט ע"א [ד"ה תלמוד לומר]: **תוד"ה** מעשר כו' ושמא באימורין סגי בטעמא דמין זבח. ואין להקשות א"כ לימא האי טעמא דמין זבח ותו לא. דלא סגי בהאי טעמא לגבי חטאת מפני שמכפרת (הר"פ ז"ל. ב"ש):

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פ"ט מהל' תמידין ומוספין הלכה ב: ב ג מיי' שם הלכה ה: ג ד מיי' שם הלכה ח: ד ה מיי' שם הלכה י: ה ו מיי' שם (הל"ז) [הל"ו]:

תורה אור השלם

1. מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה: במדבר כח, כג
2. כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה עַל עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ: במדבר כח, כד

מוסף רש"י

שנאמר מלבד וגו' תעשו את אלה. מלבד משמע לאחר שהקרבתם התמיד תקריבו המוספין, וקא דרשינן אשר לעולת התמיד קרא יתירה למילף דבשביל שהיא תמיד הקדימה הכתוב, ומכאן אתה למד לכל התמידין (ברכות נא:) **השלמים קודמין לבכור.** אם שניהם עומדים לישחט בעזרה ולהקריב: **וסמיכה ונסכים.** סמיכה ונסכים ליתנהו בבכור כדילפינן במנחות בפ' שתי מדות (לעיל יא:):

ליקוטים

דם חטאת קודם לדם עולה. פירש"י אם שניהן שחוטין. ואח"כ בד"ה איברי כו' אם נזרקו כו' עכ"ל. וכ"פ הרע"ב. ונ"ל משום דקשיא להו הא דתנן במשנה ד' החטאת קודמת ולא תנן דם חטאת, והתם אמרינן זה בנה אב לכל החטאות וכדפירש שם הר"ב. ולהכי פירשו דהכא דוקא כששניהם שחוטים ונזרקו. ומדברי הר"י קורקוס שכתב הכ"מ בפ"ט מהל' תמידין למדתי כן, דאדתנן לקמן החטאת קודמת כו' כתב וזה לשונו, נראה שהכונה שישחוט החטאת ויקריב אותה לגמרי ואח"כ העולה, ולעיל דמפליג בין דם לאיברים שאמרו שדם של חטאת הוא שקודם ואברי עולה קודמים, היינו כשנשחטו שניהם ושני הדמים לפנינו ואנו באים לידע איזו הדם יקדום שזורק של חטאת, ואחר שזורק שני הדמים ואברי שניהם לפנינו ואנו באים לדון על האברים, אז מקדים של עולה מפני שכולה כליל ע"כ (תוס' יו"ט): ונראה מ"ש [רש"י] אם נזרקו שניהם, הוא פשוט דאם נזרק דם א' מהם או של חטאת או של עולה הא אבעיא לן בגמרא דם חטאת ואיברי עולה כו' ובתר הכי דם עולה ואמורי חטאת כו', נמצא דמתני' לא איירי רק בנזרקו שניהם, ומזה למד רש"י ג"כ ברישא מ"ש אם שניהם שחוטין פי' לאפוקי אם נשחטה עולה ועדיין חטאת לא נשחטה לא נימא שיהא אחד ממרס בדמו וישחט החטאת ויזרק ואח"כ יזרק דם עולה, דאם נאמר דבהכי נמי מיירי מתני' לאקדומי לחטאת, תקשי דנפשוט מיניה בעיין דזריקת עולה ואימורי חטאת דזריקת עולה קודם משום הקטרת איברי עולה מק"ו הוא, אם שחיטת חטאת דלאו עבודה היא כלל, קודם לזריקת עולה משום קדימת זריקת חטאת לזריקת עולה, כ"ש שיקדים זריקת עולה דעבודה היא לאימורי חטאת משום קדימת איברי עולה לאימורי חטאת. ואין לומר דפשוט ליה דשחיטת חטאת קודם לדם עולה משום דאתי מכח מרצה, הא מקמי הכי אבעיא לן דם חטאת ואיברי עולה כו', שמע מינה דלא הוי פשיטא ליה הי מינייהו עדיף. ואין לומר דהכי נמי מספקא ליה בשחיטת חטאת וזריקת עולה, דא"כ הו"ל להזכיר נמי בעיא זו בגמרא דאין ללמדה מאינך בעיות דשחיטה לאו עבודה היא ולא דמיא לזריקה והקטרה, אלא דהוי פשוט ליה דזריקת עולה קודמת לשחיטת חטאת ודווקא אם נשחטו שניהם קדמי' זריקת חטאת כו', אבל אם העולה לבדה נשחטה אע"פ ששניהם לפניו זורק דם העולה ואחר כך שוחט החטאת. ואין להקשות א"כ תיפשוט בעיין דדף צ"א ע"א אי קדים ושחטיה לשאינו תדיר כו', לא דמי דהתם אפילו שחיטת תדיר אית ליה הא מעלה, אבל מעלת חטאת משום דמקודש אינו אלא בזריקה דהיא מרצה אבל בשחיטה אינו מרצה וא"כ לא אתי לחטאת מעלות קודש כי אם אחר שחיטה אבל מעלת תדיר היא אפילו לענין שחיטה. ואפשר עוד לומר דחטאת ועולה שניהן אינן שחוטין ורשות בידו לשחוט איזה שירצה דאין מעלת מקודש אלא בזריקת הדם ואין מעלת כליל אלא בהקטרה, ומ"ש רש"י אם שניהן שחוטין, אתי למעוטי נמי אם שניהם אינן שחוטין, ומ"ש במתני' וכן בהקדשה היינו בעולות וחטאת הבאים ביולדות. וכן משמע מרש"י שם ומ"ש בברייתא זה בנה אב וכו' היינו בעשיית הדם ועלה קאי בין חטאת בהמה לעולת בהמה. ואע"ג דלכאורה לא משמע כן מדברי הרמב"ם פ"ט מהל' תמידין, דוק בדבריו דיש לפרש כמ"ש ואין להאריך כאן. והרב בתוס' יו"ט כתב מה שכתב והנלע"ד כתבתי ודוק (בכור שור):